

Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Euroopa Liidu integreeritud Arktika-poliitika“

(2017/C 207/17)

Raportöör: Pauliina HAIJANEN (FI/EPP), Laitila linnavolikogu liige**Viitedokument:** ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Euroopa Liidu integreeritud Arktika-poliitika“

JOIN(2016) 21 final

POLIITILISED SOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

1. tervitab 27. aprillil 2016 avaldatud Euroopa Komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ühisteatist ning leiab, et teatises esitatud tulevase ELi integreeritud Arktika-poliitika prioriteedid on samm õiges suunas;
2. rõhutab, et Arktika piirkonna ees seisvad väljakutsed nõuavad kohaliku, piirkondliku ja rahvusvahelise tasandi ühiseid jõupingutusi, ning kiidab komisjoni selle eest, et piirkondlike eesmärgid ja vajadusi toetavate integreeritud poliitikameetmete koostamisel on aluseks võetud piirkonna geograafilised ja demograafilised iseärasused;
3. märgib, et tegemist on kolmanda Arktika piirkonda käsitleva teatisega. Komisjoni esimeses, 2008. aasta teatises esitati ettepanekud Arktika piirkonna kaitse ja säilitamise meetmeteks, muu hulgas erinevate keskkonnaalaste kokkulepete ja rahvusvahelise koostöö kaudu. Lisaks esitati ettepanekud ressursside säästvaks kasutamiseks ja Arktika piirkonna mitmepoolse haldamise edendamiseks. Teatise eesmärk oli edendada Arktika piirkonna probleemide struktureeritud ja järjepidevat käsitlemist ning avada uusi koostöövõimalusi suhetes Arktika piirkonna riikidega;
4. märgib, et 2012. aastal avaldas komisjon koos Euroopa Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindajaga teatise, milles lisaks tugevale keskkonnakaitse mõõtmele käsitleti muu hulgas ka kliimamuutuste tõttu avanevate võimalike uute transporditeede küsimusi (näiteks Kirdeväil) ning loodusvarade säästva kasutamise paremaid võimalusi uue tehnoloogia ja oskusteabe kaasamisel. Teatises tõsteti esile ka rahvusvahelise koostöö tähtsust rahu ja julgeoleku tagamisel.
5. juhib tähelepanu viimases teatises esitatud ELi tulevase integreeritud Arktika-poliitika kolmele prioriteedile. Need on kliimamuutused ja Arktika keskkonna kaitseabinõud, säästev areng Arktikas ja selle ümbruskonnas ning rahvusvaheline koostöö Arktikaga seotud küsimustes. Üks suurimaid väljakutseid on leida tasakaal keskkonnaalase heaolu ja sotsiaal-majandusliku arengu uute võimaluste kasutamise vahel;
6. märgib, et teatises järgitakse kliima ja keskkonna, säästva arengu ja piirkondliku koostöö vallas juba varem määratletud seisukohti. Komitee püüab arvamusel pöörata tähelepanu eeskätt neile teemadele, mis on senistes teatistes vähem tähelepanu pälvinud (nt sotsiaal-majanduslikud küsimused) või mis on uute prioriteetidena esile tõusnud;
7. toetab teatise eesmärgid, mis on seotud piirkonna turvalisuse, stabiilsuse, säästva arengu ja elanike heaoluga. Teatises antakse põhjalik ülevaade ELi tegevusest Arktika piirkonnas. ELi arktilisi alasid hõlmava poliitika keskseks küsimuseks jääb säästev areng, kuid üha enam räägitakse ka kohanemisvõimest. Edasises tegevuses soovitakse arvestada piirkonna elanike traditsioonilist elukeskkonda ja majandusarengu mõju Arktika piirkonna tundlikule keskkonnale. Komitee peab positiivseks, et teatises on tugevalt rõhutatud vajadust parandada Arktika piirkonda puudutavate küsimuste koordineerimist;

8. toob esile, et teatistes käsitletakse Arktika piirkonda kahest eri vaatenurgast. Euroopa poolt vaadatuna paiknevad Arktika piirkonnas Euroopa põhjapoolseimad alad, mida iseloomustab kaugus, keerulised tingimused, hõre asustus ja elanikkonna vananemine. Kogu Arktika vaatenurgast tõusevad esile loodusvarad (mineraalid, metsad, meremajandus ja kalandus), äärmiselt arenenud kogukonnad ja ulatuslik oskusteave, muu hulgas keskkonnasäästlike tehnoloogiliste lahenduste arendamisel. Arvamuse käsitluses on pöhirõhk Euroopa vaatenurgal;

9. märgib, et komisjoni teatistes on Arktika piirkond määratletud kui põhjapolaarjoonest põhja poole (66°32' põhjalaiust) jääv põhjapoolust ümbritsev ala. See hõlmab Põhja-Jäämerd ja kaheksa Arktika piirkonna riigi – Ameerika Ühendriikide, Islandi, Kanada, Norra, Rootsi, Soome, Taani Kuningriigi (sh Gröönimaa ja Fääri saared) ja Vene Föderatsiooni territooriume. Ametlikult Taani Kuningriigi koosseisu kuuluvad, kuid ulatusliku autonoomiaga Gröönimaa ja Fääri saared Euroopa Liitu ei kuulu, kuid on sõlminud ELiga kalastus- ja kaubanduslepingud. Gröönimaa on lisaks ELi ülemereterritooriumi eristaatus. Arktika piirkonnas elab kokku 4 miljonit elanikku, kellest ligikaudu kolmandik on põlisrahvaste esindajad;

10. märgib, et teatistes kasutatud Arktika piirkonna määratlus osutab väga kitsalt üksnes põhja pool polaarjoont asuvale piirkonnale. ELi integreeritud poliitika mõju ulatub sellest piirkonnast palju kaugemale. Komitee leiab, et teatistes esitatud Arktika piirkonna geograafilist määratlust tuleks laiendada selliste küsimuste seisukohast nagu säästva arengu edendamine, kliimamuutustega kohanemine ja Euroopa konkurentsivõime edendamine, võttes arvesse kohalike kogukondade ja põlisrahvaste vajadusi ja võimalusi;

Kliimamuutused ja Arktika keskkonna kaitse

11. peab oluliseks, et kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine, samuti Arktika tundliku keskkonna kaitse, on teatistes kirjeldatud poliitikameetmete hulgas silmapaistval kohal. Tulenevalt Arktika piirkonna soojenemisest, tuleb lisaks ELi tegevusele mõju avaldavatele tagajärgedele arvestada ka sellega, kuidas Euroopa ja globaalne tegevus mõjutavad piirkonna kliimamuutuste süvenemist. Ülemaailmsel kliimakokkuleppel on väga suur mõju ka Arktika piirkonna tulevikule. Teatistes rõhutatakse ka muid rahvusvahelisi lepinguid või nende sõlmimise vajadust, sealhulgas keskkonnakaitse valdkonnas;

12. peab oluliseks komisjoni esile tõstetud Arktika-alaste teadusuuringute ja teaduskoostöö tähtsust nii praegu kui ka tulevikus. Teatistes tutvustatud algatus PolarNet on hea näide ulatuslikust ja märkimisväärsest teaduskoostööst, milles osalevad ülikoolid ja teadusasutused kogu Euroopast. Algatuse eesmärk on määratleda Arktika-alaste teadusuuringute lühiajalised ja pikaajalised teaduseesmärgid ning tugevdada valdkondadevahelist koostööd. Sellega seoses on võrgustik võtnud eemärgi laiendada koostööd Arktika piirkonna sidusrühmadega. Komitee peab eriti oluliseks, et Arktika piirkonna mitmemõõtmelisel reaalsust käsitleva uurimistegevuse eesmärkide ja vahendite üle otsustades tehakse koostööd ka kohaliku ja piirkondliku tasandi esindajatega;

13. soovib rohkem esile tuua Arktika piirkonna linnade rolli arendustegevuses. Linnad on arendustegevuses ja muutuva keskkonnaga kohanemises keskne edasiviiv jõud. Linnade taristusse ja näiteks energiatöhusatesse lahendustesse tehtavad investeeringud ning avalike teenuste osutamiseks vajalikud lahendused eriti hõreda asustusega piirkondades aitavad luua uut ettevõtlust. Komitee juhib siiski tähelepanu sellele, et pikkade vahemaade, hõreda asustuse ja elanikkonna vananemise põhjustatud konkreetset probleemid vajavad arengupoliitika raames eritählepanu;

Säästev areng Arktikas ja selle ümbruskonnas

14. leiab, et loodusvarade säästev kasutamine on jätkusuutliku majanduskasvu ja Arktika piirkonna heaolu suurendamise jõupingutuste keskne osa. Selle eelduseks on toimivad liiklus- ja telekommunikatsiooniühendused. Oluline on arendada täielikumat põhja-lõunasuunalist liiklusühendust, nagu üleeuroopalise transpordivõrgu kaudu Soomest Norra kaudu Põhja-Jäämerele, aga ka Põhja-Norras, -Rootsis ja -Soomes asuvate piirkondade ida-läänesuunalisi ühendusi, et ühendada need ELi transpordivõrguga. Arktika piirkonda suunatud investeeringud, nagu investeeringud maanteed, raudteede, lairibaühenduste ja elektrivõrkude ehitamiseks, mõjutavad tavaliselt piirkonda laiemalt, aidates kaasa kogu riigi majanduse elavnemisele, sh tööstuse arengule;

15. tuletab sellega seoses meelde ELi meremajanduse kasvu strateegiat, millega toetatakse pikaajalist säästvat merekeskkonna arengut. Strateegias sisalduvaid merealaste teadmiste, mereala ruumilise planeerimise ja integreeritud mereosadega seotud meetmeid edendatakse ka Põhja-Jäämerel. Vesiviljeluse edendamise ja ookeanienergia ärakasutamise seotud arengumeetmed on Arktika piirkonnas eriti olulised;

16. rõhutab, et Arktika oskusteabe kasutamine tööstuse, energia, keskkonnasäästlike tehnoloogiate, taristute ehituse ja turismi valdkondades suurendab Euroopa kui terviku konkurentsivõimet. Oluline on edendada teaduskoostööd Arktika piirkonna ülikoolide ja uurimisasutuste vahel. Säästva arengu edendamise vahendina rõhutatakse ka innovaatiliste lahenduste edendamist ning nende toodeteks ja kaubanduslikeks teenusteks kujundamist. Arikeskkonna edendamine Arktika piirkonnas on osa digitaalse siseturu strateegia rakendamisest;

17. juhhib tähelepanu sellele, et ELi ühtekuuluvuspoliitika programmitöö perioodi 2014–2020 prioriteetid Euroopa Arktika piirkonnas on teadusuuringud ja innovatsioon, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate konkurentsivõime ning üleminek vähese CO₂-heitega majandusele. Põhjapoolsete piirkondade aruka spetsialiseerumise strateegiad ning piiriülese koostöö osas Interregi põhjapoolsete äärealade ja Arktika, põhjaatlantilise, Botnia-Atlantica ning Norra-Rootsi programmid elujõuliste, konkurentsivõimeliste ja jätkusuutlike kogukondade loomiseks moodustavad kindla aluse struktuurifondide rahastatavatele projektidele ELi Arktika piirkondades. ELi välispiirprogrammiga Kolarctic CBC toetatakse samuti koostööd Soome, Rootsi ja Norra põhjapoolsete piirkondade ning Barentsi mere piirkonnaga;

18. rõhutab, et ka ühtekuuluvuspoliitika elluviimisel tuleb Arktika piirkonna arendustegevuseks pakkuda mitmesuguseid rahastamisvahendeid, et oleks võimalik leida lahendusi kohaliku majanduselu edendamiseks ja Euroopa Liidu kui terviku konkurentsivõime suurendamise eelduseks oleva oskusteabe, innovatsiooni ning toodete ja teenuste arendamiseks. Peamised teemad on muu hulgas ringmajanduse arendamine Arktikas ja Arktika disain kõige laiemas mõttes. ELi tugev kaasamine Arktika piirkonna teadusuuringutesse ja investeringutesse on väga oluline ka järgmisel programmitöö perioodil;

19. toob esile teatistes nimetatud uued elektroonilise side tehnoloogia võimalused muu hulgas kohaliku majanduselu, oskusteabe ja kultuuri säilitamiseks ja arendamiseks. See on eriti oluline põlisrahvaste esindajate jaoks. Teatistes tuuakse esile komisjoni iga-aastased kohtumised Arktika piirkonna põlisrahvaste esindajatega. Põlisrahvaste seisukohtadega arvestamine ja nende kaasamine otsuste langetamisse on väga oluline ka riiklikus ja piirkondlikus tegevuses;

20. peab oluliseks tugevat rõhuasetust koostöö olulisusele integreeritud Arktika-poliitika elluviimisel. Uuritud on ka võimalusi eri rahastamisvahendite paremaks kasutamiseks, et soodustada investeringuid Arktika piirkonnas, ning komisjon teeb ettepaneku luua ajutine Euroopa Arktika sidusrühmade foorum (European Arctic stakeholder forum). Koostööfoorumisse kutsutakse ELi institutsioonide, liikmesriikide ning piirkondlike ja kohalike omavalitsuste esindajad ning selle ülesanne on selgitada 2017. aasta lõpuks välja ELi rahastamise olulisimad investeerimis- ja teadustegevuse alased prioriteetid. Komitee teeb ettepaneku täpsustada koostööfoorumi täpsemat koosseisu ja volitusi, kuna foorum on alles käivitamisjärgus;

21. teeb ettepaneku, et komisjon koostaks koostööfoorumi töö osana juhendi Arktika piirkonna rahastamisvõimaluste kohta (nagu on tehtud ELi läänemere piirkonna strateegia puhul) ning jagaks sellekohast teavet mitmesugustel üritustel ja võrgustike koosolekul. Lisaks peaks Euroopa Arktika sidusrühmade foorumi töö olema alus Euroopa Komisjoni ettepaneku kohaselt 2018. aastal asutatavale ja iga-aastaselt kogunevale ELi Arktika foorumile;

Rahvusvaheline koostöö Arktikaga seotud küsimustes

22. leiab, et rahvusvahelise koostöö edendamine on teatise üks keskne teema. Arktika piirkonna suurenev strateegiline tähtsus võib tuua kaasa huvide konflikte, mis tähendab, et tihe rahvusvaheline koostöö muutub veelgi olulisemaks. Koostöö Arktika piirkonnas toimub mitme juba olemasoleva koostööstruktuuri raames. Arktika Nõukogu on juhtiv

valitsustevaheline foorum, mis soodustab riikide, põlisrahvaste kogukondade ja teiste Arktika piirkonna elanike vahelist Arktika-teemalist koostööd. Barentsi Euro-Arktika nõukogu ja Barentsi piirkondlik nõukogu toetavad Barentsi piirkonna stabiilset ja säästvat arengut. Ka ELi Läänemere piirkonna koostöö on osaliselt seotud Arktika piirkonna koostöö raamistikuga;

23. toonitab, kui võrd oluline on Venemaaga tehtava koostöö jätkumine põhjamõõtme raames. Koostöö raames loodud võimalused ettevõtjate, teadlaste ja kodanike kokkutoomiseks on aidanud luua konkreetseid keskkonna-, ettevõtlus- ja kultuuriprojekte;

24. peab oluliseks olemasolevate koostööstruktuuride kasutamist teatistes kirjeldatud eesmärkide saavutamiseks. EL osaleb aktiivselt mitmesuguste rahvusvaheliste organisatsioonide ja foorumite tööprotsessis. EL on esitanud taotluse Arktika Nõukogu vaatleja staatuse saamiseks ning liikmesriikidel tuleb edendada selle protsessi lõpuleviimist;

25. leiab lõpetuseks, et Arktika piirkonna strateegiline tähendus ELi jaoks kasvab pidevalt, nagu ka vajadus ELi tasandi meetmete järele Arktika piirkonna looduskeskkonna ja sotsiaal-majanduslike iseärasustega seotud probleemide lahendamiseks. EL peaks edendama liikmesriikide ja ELi mittekuuluvate riikide koostööd, et Arktika piirkonna toimimiskeskond püsiks stabiilsena. On oluline, et integreeritud lähenemisviisi tugevdatakse muu hulgas eri rahastamisprogrammide ja muude rahastamisvahendite vaheliste ühenduste ja koostoime kaudu. Piirkondlikku arengut, transpordiühendusi ja jätkusuutlikku majandusarengut toetavatesse olulistesse programmidesse ja projektidesse tuleb kaasata ka kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused.

Brüssel, 8. veebruar 2017

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Markku MARKKULA